

Дерій В. А. – д. е. н., професор

Тернопільський національний економічний університет

Кожне підприємство зобов'язане періодично звітувати про свою економічну діяльність перед державою, громадянським суспільством, власниками, інвесторами, кредиторами, своїми працівниками тощо. Кількість форм, показників і терміни їхнього подання мають диктуватись об'єктивною необхідністю та готовністю і фінансовими, трудовими, фаховими можливостями підприємств успішно справлятися з відповідним обсягом вхідної інформації, її належною інтерпретацією та вихідною звітною інформацією з подальшим її пересиланням (представленням) усім зацікавленим юридичним і фізичним особам у встановлені для звітності терміни.

Обсяги звітності економічного типу, у зв'язку зі сталим збільшенням питомої ваги підприємств, які повністю або частково комп'ютеризовані, постійно збільшуються. На нашу думку, позитивним є той факт, що питома вага інформації, яку користувачі можуть отримувати в режимі реального часу (будь-коли, у разі потреби в одержанні для них економічних показників з метою подальшого ухвалення управлінського рішення), також невпинно збільшується, відповідно з'являються передумови для розвитку неформального контролю за діяльністю функціонуючих підприємств.

Проблеми теорії та методології звітності підприємств в даний час є надзвичайно актуальними і відображенні у наукових працях багатьох сучасних українських вчених-економістів в галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту (за видами економічної діяльності), зокрема К. В. Безверхого, М. І. Бондара, Т. В. Бочулі, Ф. Ф. Бутинця, Ю. А. Вериги, С. Ф. Голова, А. П. Грінько, В. М. Жука, З. В. Задорожного, С. Я. Зубілевич, В. М. Костюченко,

А. С. Крутової, П. О. Куцика, Т. Є. Кучеренко, С. О. Левицької, С. Ф. Легенчука, М. Р. Лучка, А. В. Озеран, В. П. Пантелеєва, М. С. Пушкара, Н. В. Семенишеної, О. В. Харламової, П. Я. Хомина, Ю. С. Цал-Цалка, Л. В. Чижевської та інших. Перелічені вище вчені-економісти зробили відповідний внесок у розвиток облікової науки, проте чимало проблем звітності підприємств чекають своїх майбутніх дослідників.

Кількість форм та показників обов'язкової (зовнішньої) звітності економічного типу, переважно, регламентується Міністерством фінансів України, Державною фіскальною службою України, Державною службою статистики України і т. д. Нині ці центральні органи виконавчої влади декларують свої наміри щодо зменшення кількості форм і показників обов'язкової (зовнішньої) звітності. Однак, на практиці усе відбувається дуже повільно, адже вимагає багато довготривалих процедурних і погоджувальних моментів внаслідок яких системна проблема спрощення обов'язкової звітності залишається нерозв'язаною.

Кількість форм та показників необов'язкової (внутрішньої) звітності визначається керівником і менеджерами підприємства, а організаційна робота щодо підготовки, формування та передавання звітних даних залишається за головним бухгалтером і підпорядкованих йому бухгалтерів. Вважаємо, що перші зацікавлені в тому, щоб кількість форм та показників необов'язкової (внутрішньої) звітності була максимальною, а головний бухгалтер підприємства зі своєю командою бухгалтерів прагне до мінімізації згаданих вище форм і показників. Якщо спробувати оптимізувати значення форм та показників, то потрібно вивести щось середнє між максимальним і

мінімальним значеннями.

Визначальне завдання головного бухгалтера та його команди полягає якраз в аргументованому доведенні того, що частина форм звітності та показників у них є такими без яких керівник та менеджери можуть обійтись без великих труднощів.

З одного боку, свою відмову від окремих форм і показників необов'язкової (внутрішньої) звітності головний бухгалтер може аргументувати значними затратами часу на їхнє одержання або ж неоправданими витратами, які не можна повністю перекрити отриманими матеріальними або нематеріальними вигодами (доходами).

З іншого боку, керівник та менеджери підприємства повинні добре розуміти, що додаткова інформація про яку вони запитують в бухгалтера і його підлеглих не є безоплатною, бо для її отримання потрібні додаткові трудові (людино-годин, людино-днів) та матеріальні затрати (електроенергії, паперу, фарби, запасних частин і т. д.). Отже, керівник та менеджери підприємства не повинні наполягати на складанні певних форм і показників щодо яких бухгалтери мають особливу думку та які принесуть не стільки користі, скільки

зайвих, малоефективних клопотів для облікової служби.

На наш погляд, у тому разі, коли керівнику, менеджерам і бухгалтерам підприємства та іншим зацікавленим особам не вдається досягти між собою консенсусу, тоді усім їм потрібно сідати за стіл перемовин з метою формування «Переліку єдиного узгодженого між зацікавленими сторонами форм необов'язкової (внутрішньої) звітності» з виокремленням таких показників: назва та номер звітної форми; максимально допустима кількість звітних показників у формі; відповідальні особи (хто відправляє звітність і хто її отримує; терміни подання звітності); примітки. Вважаємо також, що не рідше одного разу на календарний рік цей «Перелік ...» необхідно переглядати, уточнювати та доповнювати, про що треба зазначити в Наказі про облікову політику того або іншого підприємства.

Таким чином, організація звітності функціонуючих підприємств має бути постійно спрямована на оптимізацію кількості форм і показників, що дасть змогу значно загалом підвищити коефіцієнт корисної дії для звітності підприємства і, насамперед, для необов'язкової (внутрішньої).